moravski 72, v vardarski 58 in v Beogradu 42. V državi pride povprečno na enega učitelja 59 otrok.

Faktično pa imajo učitelji po več otrok v razredu. Tako n. pr. pride v ljubuškem srezu v primorski banovini povprečno 111 otrok na enega učitelja, v benkovačkem srezu iste banovine poučujejo v petih šolah učitelji po 172 do 291 otrok, v biograjskem srezu na 4 šolah po 125 do 166 otrok itd. V moravski banovini poučujejo na 18 šolah posamezni učitelji po 93 do 143 otrok. Isto stanje je na 16 šolah v vrbaski banovini, na sedmih šolah v dunavski banovini in na zelo mnogih šolah v vardarski banovini.

Gornje poročilo je dopolnil predsednik JUU tov. Dimnik še s poročilom o novi uredbi o učnih knjigah, o stalnosti učiteljstva in ureditvi nameščanja in premeščanja, o novi uredbi o disciplinskem postopku za učiteljstvo, o državnem proračunu in finančnem zakonu za l. 1936./37. Omenjal je tudi internacionalni učiteljski kongres, ki bo letos v Beogradu. Končal je svoje poročilo, ko je omenil še

delo JUU.

Razmere v udruženju so se prilično uredile. V zadnjem času je izvršni odbor predložil ministrstvu prosvete tudi nova pravila JUU, ki so bila sprejeta na sarajevski skupščini. Deklaracija o smeri stanovske politike JUU, ki je bila tako burno sprejeta na letošnji glavni skupščini v Sarajevu, se dobro uvaja in poglablja v vseh delih države. Organizacija se dobro utrjuje in pridobiva na moči po vseh delih države.

Znana solidna tvrdka

A. ŽLENDER

Ljubljana, Mestni trg 22

naznanja cenjenim damam in gospodom, da je dospela ogromna količina krasnega volnenega blaga za damske plašče, kostume in obleke. Za gospode pa najfinejši kamgarn, blago za površnike in športne obleke

Brezobvezen ogled! **Najsolidnejši nakup!**

Uradniško vprašanje

O tem vprašanju je predaval direktor Jožef Reisner dne 7. januarja 1936. v »Zvezi jugoslovenskih naprednih akademskih starešin« v Ljubljani. Del tega predavanja je bil priobčen v kulturno socialni reviji »Misel in delo«. V naslednjem prinašamo kratek referat o vsebini omenjenega predavanja, kar je pravilna osvetljitev tega vprašanja važna predvsem tudi za učiteljstvo.

Oktobra 1935. je zadelo državno uradništvo znižanje službenih prejemkov. Časopisi so obširno pisali o tem znižanju in opozarjali na posledice, ki utegnejo škodljivo vplivati na trgovino in obrt, pa tudi na službovanje samo in celotno državno upravo. Pisec ugotavlja, da je »prvi pogoj za solidnost državnega uslužbenstva primerna življenjska možnost s stalnimi službenimi prejemki«. Vsi pogoji s tem prvim in neštetimi drugimi, ki so važni za ostvaritev sigurne bodočnosti, sposobnega in zanesljivega uradništva, tvorijo uradniško vprašanje. Nadalje pravi, da »imamo sicer uradniški zakon, ki je v osnovi dober in moderen, toda še vedno odločujejo o vprašanju vplivi, ki niso v zakonu in ne v duhu zakona«.

Z novim zakonom od 1. aprila 1931. odrejene draginjske doklade so se znižale že trikrat. V odstotne dele preračunano so se v I. draginjskem razredu znižale osebne draginjske doklade za uradniške skupine navzdol za 100 do 32%, za pripravnike 19 do 17%, za zvaničnike 26 do 22%, za služitelje 26 do 23%; — po isti razvrstitvi v II. draginjskem razredu: 100 od 25 do 27%, 39 do 35% in 34 do 31%; v III. draginjskem razredu pa: 100 do 50%, 30 do 29%, 40 do 36% in 34 do 32%. Iz tega je razvidno, da so bile najbolj prizadete uradniške skupine vseh položajev. Najjačje pa je znižanje v uradniških skupinah IV./2 do VII., po 20%.

Pri odmerjanju osebnih službenih prejemkov se mora uvaževati dvoje: eksistenčni minimum nižjega uslužbenca in sorazmernost višjih prejemkov po višjih službenih položajih. Iz vseh nadaljnjih primerjav predvojnega stanja mesečnih prejemkov z današnjimi prejemki je razvidno, da današnji prejemki vkljub nizki valorizaciji ne odgovarjajo prvotnemu predvojnemu stanju.

Od leta 1919. se je pričelo pri nas delati na urejevanju službenih prejemkov. Ker je bila kupna cena dinarja mnogo večja od krone, je v prečanskih krajih postala živa zahteva po prevedbi na dinarske plače. Najprej so bili prevedeni cariniki, potem so prišli na vrsto sodniki, profesorji in učitelji. Po vedno močneje se javljajoči tendenci po enotni ureditvi uradniških prejemkov, je sledila predelava vseh uredb po načelih popolnega zenačenja za vso kraljevino. Tako imamo od leta 1920. službene prejemke v vsej kraljevini izenačene z edino razliko draginjskih doklad po draginjskih razredih. 23. junija 1923. pa je bil sprejet uradniški zakon v narodni skupščini. Iz tega zakona se je dva dni pred glasovanjem črtalo več paragrafov, zlasti vse sklenjene predloge o prevedbi starih upokojencev itd.

Po predlogu za l. 1936./37. so osebni izdatki za aktivne civilne in vojne uslužbence 3910 milijonov za pokojnine in invalidnine 1101 milijonov dinarjev, kar znaša 48,61% vseh predlaganih proračunskih izdatkov. Ti zneski so absolutno jako nizki. »Toda popolnoma zgrešeno je sklepati samo iz absolutne višine teh proračunskih sestavk, da se smejo enostavno za toliko skrčiti, kolikor to potrebuje proračunski referent. Res je, da so se zadnja leta tudi v drugih državah proračuni popravljali z redukcijami uradniških plač, toda dejstvo je, da so v vseh drugih državah državni uslužbenci mnogo bolje plačani nego mi, da so se z redukcijo plač ustvarjali obenem ugodnejši drugi življenjski pogoji (maksimiranje cen, stanarin itd.) in da so se vse redukcije ustavile na določeni višini. Pri nas o novih redukcijah ne more in ne sme biti govora, nasprotno, da ne bo trpela celotna državna uprava, se morajo osebni prejemki revidirati in sorazmerno tudi po stopnjah položajev povečati. Ako ostane drugo pri starem, bodo skupni izdatki naravno še večji, dasi ne toliko večji, kolikor bi se na prvi pogled mislilo. Uradniško vprašanje se mora reševati na popolnoma drug način.«

»Uslužbencem se morajo dati primerne plače, in mora biti ta postavka za proračun prav tako brez debate, kakor so postavke za državno obrambo. Solidno in pošteno uradništvo je državni obrambni faktor na znotraj.«

Po statistiki za leto 1933./34. je številčno stanje državnih nameščencev: vseh 207.100. Torej 1 nameščenec na 70 prebivalcev. Civilnih uradnikov je 54.800, oficirjev in vojaških uradnikov 10.110. Skupaj 64.910, to je 31,3% vseh uslužbencev. Civilnih uradniških pripravnikov, zvaničnikov, služiteljev, pogodbenih uradnikov in dnevničarjev in nerazvrščenega osebja 102.260, podoficirjev, orožnikov in kaplarjev 39.930, skupaj nižjih uslužbencev 142.190, to je 68,7% vseh uslužbencev.

V zaokroženih številih je uradnikov v I. položajni skupini 20, II. 470, III. 1050, IV. 2710, V. 2440, VI. 9160, VII. 6860, VIII. 12.250, IX. 13.680, X. 6160; dalje uradniških pripravnikov 15.350, zvaničnikov 34.980, služiteljev 11.080, pogodbenih uradnikov in dnevničarjev 38.600, nerazvrščenega osebja 2250, oficirjev in vojaških uradnikov 10.110, podoficirjev, orožnikov in kaplarjev 39.930.

Te nesorazmerne številke nam nazorno kažejo veliko neurejenost, ki prav gotovo izvira tudi radi nezadostnih mesečnih prejemkov, radi česar se pojavlja tendenca za čim krajšimi napredovalnimi roki itd. Postavka za penzije in invalidnine bi bila lahko manjša, saj ni nujno, da se upokojajo ljudje, pred potekom polne službene dobe, čeprav so še zdravi in sposobni.

»Napravili so in delajo še mnogo napak tisti, ki se ne zavedajo, da morajo biti obzirni in uslužni do strank, zlasti do strank iz preprostega naroda. Kmet nima dobrega mnenja o uradnikih.«

V odgovor raznim očitkom citira h koncu pisatelj finančnega ministra dr. Milana Đorđevića po ekspozeju 13. marca 1935. »Postavlja se vprašanje: ali znižati število uradništva ali pa znižati plače. Vlada smatra vsako nadaljnjo redukcijo plač za nemogočo. Plače so bile že trikrat reducirane, vsega skupaj za 30%, kar je več nego v katerikoli drugi državi. Tu se ne more absolutno nič več znižati. Plače so dosegle najskrajnejšo mero« — »Še dalje ne smemo iti zaradi družabnih in človekoljubnih interesov, pa tudi radi državnih interesov ne, da se preprečijo gnojni tvori v državnem telesu, kar bi se zlasti v časih, v kakršnih živimo, morda težko preprečilo, če bi državnemu nameščenstvu vzeli še tisto, kar mu znači minimum za življenje.« — »Pokojnine predstavljajo pridobljene zakonite pravice. Ne sme se ubijati morala ljudi, ki so opravljali vse življenje službo v prepričanju, da bodo imeli v starosti zagotovljeno eksistenco.«

Pisatelj takole resumira: »Vsi gospodarski stanovi so imeli po svetovni vojni že dobo boljše konjunkture in mnogo jih je, ki so živeli daleč preko svojega predvojnega standarda. Državni uslužbenci nismo imeli nikdar kaj takega. Vsak stan naj bi se v današnjih stiskah vzgledoval na državnih uradnikih in upokojencih. Njihovi prejemki so stalno pod ustreznim standardnim nivojem; nikdar niso silili preko razmer, marveč so vedno želeli doseči samo to, kar jim gre po vsej pravici. Naj le vsak preišče, koliko odpade od njegove skupne davčne dajatve na državo in koliko na deželo, občino in stanovsko zastopstvo. Poučil se bo, da so državni davki najmanjši del skupne obdavčbe. Uradništvo plačuje uslužbenski davek od vseh svojih prejemkov. Vsota vsega uslužbenskega davka, ki se ga sproti odteguje, je večja kakor vsa državna pridobnina naših gospodarstvenikov!«

»Vse plače državnih uslužbencev in upokojencev cirkulirajo že prve dni v mesecu, da pridejo od davkoplačevalcev preko države spet nazaj do trgovcev, obrtnikov industrijcev in hišnih posestnikov. — Tako imajo vsi davkoplačevalci skupen interes na ureditvi uradniškega vprašanja.«

Zasebno skrbstvo državnih uslužbencev

Ob številni udeležbi članstva se je v nedeljo 22. marca t. l. dopoldne vršil v beli dvorani hotela »Union« šesti redni občni zbor Podpornega društva državnih in banovinskih uslužbencev dravske banovine. Zborovanje je otvoril s toplim pozdravom vsem zborovalcem predsednik g. Janko Dolžan, izčrpna delovna poročila pa sta podala tajnik g. Viktor Markič in blagajnik g. Viktor Bischof.

Kakor je razvidno iz teh poročil, šteje društvo, ki ima svoj posmrtni in bolniški sklad, 1518 članov in članic, izmed katerih je v bolniškem skladu včlanjenih 958. V minulem letu je umrlo 10 oseb in na posmrtninah je bilo izplačanih Din 36.000,—. Nakaznic za zdravnike je bilo izdanih 2000, za lekarne pa 1800. Zdravnikom je društvo izplačalo za ordinacije Din 71.000,— honorarjev, za zdravila Din 91.000,—, za višinsko zdravljenje in porodniške podpore pa je bilo izplačanih Din 3000,—. V treh primerih je društvo uspešno posredovalo pri banski upravi za znatno znižanje oskrbnin v zdravilišču na Golniku. Ob koncu leta 1935. je društvena imovina znašala Din 539.000,—, prometa pa je bilo v celem Din 2,700.000,—.

V svrho sanacije bolniškega sklada je sklenil občni zbor, da prispevajo v kritje primanjkljaja za leto 1935. vsi redni člani tega sklada (otroci izvzeti) po Din 60,—, da se od 1. januarja 1936. dalje zviša mesečni prispevek rednih članov tega sklada od Din 13,— na Din 15,— ter da vsak član prispeva za vsako prejeto zdravniško ali lekarniško nakaznico po Din 5,—. Prav tako je občni zbor sklenil, da se dovoli znižana pristopnina po Din 40,— (za otroke po Din 10,—) vsem onim, ki pristopijo k društvu do 30. junija, ter da je pristop možen le onim državnim in banovinskim uslužbencem, upokojencem in njihovim svojcem, ki še niso prekoračili 45. leta starosti.

Zopet Kočevje

Pred kratkim se je vršil važen sestanek na Kočevskem.

Šlo je za ugotovitev agrarnih objektov na veleposestvu naslednikov kneza Karla Auersperga. Navzoči zastopniki nemških občin so želeli, naj se to veleposestvo nedotaknjeno ohrani kot celota, seveda kot last omenjenih dedičev... Razkosavanje tega ogromnega gozdnega kompleksa se je prikazovalo, kot napad na ekonomično gospodarstvo, zlasti zato, ker baje mestna občina Kočevje tudi ne zmore živega agrarnega interesenta...

No, s to trditvijo so se gotovi zastopniki pokazali v luči neprijateljev resnice.

Kajti — resnica je, da ima mesto Kočevje samo na stotine brezposelnih. Med temi, žalibog, večinoma slovenskih delavcev! — bi gotovo našli nekaj pogumnih ljudi, ki bi upali poskusiti to, kar so poskusili pred nekaj sto leti očetje današnjih Kočevarjev, to je, da se naselijo na oni zemlji, katera sicer rodi danes le les, lahko bi pa rodila pridnim rokam in pogumnim možem tudi ostale za vsakdanje življenje potrebne dobrine.

Če mesto Kočevje danes ne najde agrarnih interesentov (najbrž med Nemci!) — nič za to: najdemo jih mi, jugoslovanski učitelji. Mi vemo za ljudi, kateri ljubijo zemljo, kateri se ne branijo dela in bi bili voljni pomagati razbijati oni divje močan zid okoli izumirajočih kočevskih naselij, ki se imenuje gozdno veleposestvo naslednikov kneza Auersperga. In da se to delo ne le začne, nego tudi uspešno dovrši, za to moramo skrbeti tudi mi, jugoslovanski učitelji.

Kdor količkaj pozna preteklost jezikovnega otoka na Kočevskem, ve, da je rojstvo tega otoka ravno tako neločljivo vezano z gozdnim veleposestvom, ki je danes večinoma last naslednikov kneza Auersperga — kakor tudi mlada leta, rast, kulminacijska doba in tiho umiranje kočevskih nemških naselij.

Šolska kronika enega od najbolj agresivnih kočevarskih krajev nam priča, da je kupilo prvi šolski inventar za nemško šolo — veleposestvo. Šolska matica iste šole priča, da je na tem veleposestvu vladal borben nemški duh, kateri je jemal svojim po krvi slovenskim nastavljencem ne le narodno zavest, nego tudi slovensko ime. Iz uradnih aktov je razvidno, da je to veleposestvo rado uslišalo željo **slovenskih delavcev,** naj ti ne dobe slovenske šole, odnosno je naredilo potrebne korake, da pride deca slovenskih delavcev v šolo, kjer je večina nesporno nemških otrok... Hranimo dokaze, da ima to veleposestvo tudi danes nastavljence iz mešanega zakona, s slovensko ženo, kateri odklanjajo slovensko knjigo, češ — grda je...

Gozdno veleposestvo Auerspegov je danes (kakor vedno!) ogromen zid, kateri brani kočevska naselja; tudi ona naselja, katera so na robu gospodarske smrti. To gozdno veleposestvo je 10 do 20 km širok pas, skozi katerega ne more pronicati slovenska aktivnost na ono zemljo, katera je bila slovenska in katera bo še enkrat slovenska — ne po nasilju, nego po onem znanem prirodnem zakonu, kateri pravi, da zdrave klice premagajo bolne.

Soglasno mišljenje zastopnikov nemških občin, češ, naj se to veleposestvo ohrani kot nedotaknjena celota in v posesti nekdanjih lastnikov, je že samo dokaz, da je imelo to veleposestvo v preteklem obrambno vlogo. Zelo verjetno je, da se ta obrambna vloga pod sedanjo upravo... živo pogreša, zato ta velika soglasnost v mišljenju, naj se veleposestvo pusti onim, ki so bili nekdanji lastniki. Oboje pa je opomin, zlasti za jugoslovansko učiteljstvo, da se zgane.

Mi moramo poudarjati, da četudi verujemo, da je samo v interesu racionalnega izkoriščanja, če ostane gozdni kompleks nedotaknjen, pa kljub temu **želimo videti na tem veleposestvu naseljence.** Proti dobičku, ki bi ga utegnilo imeti naše narodno gospodarstvo — glasno govore nacionalne in kulturne nevarnosti. Veleposestvo je jačilo in hranilo nemški in nemčurski duh, podpiralo je nositelje tega duha — nemške šole, zato je po naši sodbi zadeva — preteklosti.

Tudi takrat, če zastopnika mesta Kočevje še nadalje vztrajata pri trditvi, da mesto Kočevje ne zmore agrarnih interesentov!

Julij Kovač.

Novo prosvetno žarišče v Podkraju pri Radečah

Naša vasica Podkraj je malo znana. Poznajo jo ljubljanski turisti, ki potujejo na Kum. Leži ob novi projektirani Zasavski cesti med Hrastnikom in Zidanim mostom, na osojnem Kumskem pobočju.

Osnovnošolska mladina je bila delj časa brez pravega pouka. Leta 1896. se je ustanovila ekskurentna šola, ki je nudila pouk učencem le v poletni dobi po trikrat tedensko. Ker je bilo po vojni vedno več šolskih otrok, je oblast v zvezi z novim šolskim zakonom iz leta 1929., ki je ekskurentne šole ukinil, ustanovila enorazrednico. Ves pouk se je vršil v privatni kmetski hiši, ki nikakor ni ustrezala higienskim in šolskim predpisom.

Zato so odločujoči činitelji v zvezi s kr. bansko upravo pričeli z akcijo gradnje nove šolske stavbe.

Nova šolska stavba ima na vzhodni strani v I. nadstropju zgrajeno lepo, zračno in prostorno učilnico s tremi velikimi okni. V pritljičju pa je lepo dvosobno stanovanje s kuhinjo in vsemi pritiklinami, z vodovodom in angleškim staniščem. Posebnost stavbe je njena lega in gradnja. Učilnica je sestavljena iz lesenih brun, ki so na znotraj krita in obložena s heraklitnimi ploščami. Že od daleč vzbuja videz moderne planinske koče. Poleg stavbe je prostoren vrt v izmeri 50 m krat 25 m, zraven v strmini pa je sadovnjak.

Upravitelj šole tov. **Mirko Skalin,** poučuje osnovnošolsko mladino, poleg tega pa vodi kmetijsko sadjarski tečaj, ki bo trajal 10 tednov, in sicer ob nedeljah od 2. do 5. ure pop. Poleg tega ima tudi analfabetski tečaj, katerega posečajo moški od 17. do 70. leta starosti.

Znal pa je tudi lepo združiti koristno s prijetnim. Ustanovil je tudi pevski zbor, ki se prav dobro razvija. **R. B.**

Specialna zaloga platna, belega in pralnega blaga

ROBERT GOLI

LJUBLJANA

Šelenburgova ulica št. 3

Varčevanje

Varčevanje ni nikak abstrakten pojem, temveč poseben način gospodarjenja, ni osebna zadeva posameznika, ampak vedno bolj se kaže vez med njim in splošnim napredkom narodnega gospodarstva. Varčevanje dobiva socialen pomen, ker nima od njega koristi le varčevalec, ampak celokupno narodno gospodarstvo. Vsak posamezen varčevalec soustvarja kapital, ki ga potrebujemo za ustvarjanje novih dobrin s produktivnimi investicijami, za dvig kmetijstva, obrti, industrije in trgovine. Od razmaha domačega gospodarstva, od porasta domačega kapitala pa ima v prvi vrsti korist narod, posamezni član naroda, ki si je kapital ustvaril. Ne pomaga gonja proti tujemu kapitalu, dokler nimamo svojega lastnega.

Varčevanje samo pa še ni vse. Res je predpogoj štednje, da se ne troši nesmotrno in po nepotrebnem. Ni pa to edini pogoj. Dobrine in vrednote, ki so ostale nepotrošene, se morajo v prid splošnosti razumno izkoristiti. S tem pa je tudi že povedano, da ne hrani oni, ki doma denar tezavrira. Ravno to tezavriranje denarja je eden glavnih faktorjev, ki so povzročili današnje pomanjkanje gotovine. Vzrok naše gospodarske krize ni toliko zunanji, kakor predvsem notranji in ena glavnih težav obstoji v tem, da denarna sredstva niso osredotočena v denarnih zavodih. Če odstranimo ta vzrok, denarno krizo, bo sam od sebe odpadel velik del gospodarskih težav. Le če se denar redno steka in odteka v denarnih zavodih, lahko ti regulirajo gospodarsko življenje, dvigajo s tem življenjski standart, dvigajo dohodke posameznikov in zbirajo prihranke — kapital.